

GOD RISK MANAGEMENT VED REGNSKAPSFØRERS RÅDGIVNINGSSOPPDRAG

Hvordan sørge for god risk management i praksis? Ved å tydelig angi rammene for oppdraget i oppdragsavtalen med vedlegg.

Vi ser en utvikling i regnskapsbransjen der regnskapsførere i større grad enn tidligere vinkler seg inn mot rådgivningsoppdrag. Vi tror denne utviklingen vil forsterkes de kommende årene. Dette skyldes bl.a. at flere av de tradisjonelle regnskapsførertjenestene er utsatt for digitalisering/automatisering og at små foretak uten revisor i økende grad benytter regnskapsførere, og ikke revisorer som rådgivere.

Rammeverket i GRFS punkt 3.1, jf. punkt 3.2 stiller krav til oppdragsavtale for alle oppdrag, også rådgivningsoppdrag. Det følger av punkt 3.1 tredje ledd at for «kortvarige enkeltoppdrag» kan tjenestenes art og omfang unntaksvis avtales med kunden per e-post.

Ved utføring av rådgivningsoppdrag er regnskapsfører eksponert for erstatningsansvar i større grad enn ved tradisjonelle regnskapsførertjenester. Foruten å sørge for etterlevelse av rammeverket i GRFS er det å nedfelle rammene for eventuelle rådgivningstjenester skriftlig et svært viktig risikoreducerende tiltak.

I erstatningssaker fortolker domstolene oppdragsavtalens beskrivelse av rammene for oppdraget ofte til regnskapsførers ugunst
Innholdet i regnskapsførers rådgivnings-

oppdrag avgjøres av en tolkning av avtalen. Dersom det er uklart hva som er avtalt om art og omfang av eventuelle rådgivningstjenester, vil tolkningstvilen ved et eventuelt erstatningssøksmål ofte gå ut over regnskapsfører. Dette skyldes både at regnskapsfører i egenskap av profesjonsutøver er å anse som den profesjonelle part, og at oppdragsavtalen normalt er ført i pennen av regnskapsfører (eller dennes bransjeorganisasjon). Etter den såkalte uklarhetsregelen skal eventuell uklarhet/tvetydighet vanligvis tolkes i disfavør av den som har utformet avtalen.

Risiko for omsorgsansvar i randsonen av oppdraget

Dersom rammene for oppdraget ikke er klart angitt, er det også større sannsynlighet for at regnskapsfører blir eksponert for såkalt omsorgsansvar, dvs. et særskilt ansvar for å gjøre klienten oppmerksom på særlige risikoforhold selv om det i utgangspunktet ligger utenfor rådgivningsoppdraget.

Denne plikten er et utslag av den alminnelige lojalitetsplikt i kontraktsforhold. I Rt-1988-7 ble en eiendomsmegler som formidlet salg av en fast eiendom, således holdt ansvarlig for å ikke opplyse selgeren om at salget ville kunne utløse gevinstbeskatning. Høyesterett begrunnet dette med at megleren i dette konkrete tilfellet hadde en sterk oppfordring til å ta opp skattespørsmålet med

kunden og få dette klarlagt; det burde «ringt en bjelle for ham» på bakgrunn av de opplysninger kunden hadde gitt.

Vår oppfatning er at regnskapsførere i mindre grad enn revisorer er eksponert for omsorgsansvar knyttet til kundens skatte- og avgiftstap. Et eksempel hvor regnskapsfører muligens kunne blitt holdt ansvarlig dersom ikke rammene for oppdraget var klart avtalt, følger av en ikke-rettskraftig dom avsagt av Oslo tingrett 31. oktober 2017¹ hvor regnskapsfører ble frifunnet. I saken mottok kunden en forfalsket faktura som etter sin ordlyd gjaldt forskuddsskatt, men hvor kontonummeret var endret. Kunden sendte en kopi av fakturaen til regnskapsfører og spurte om fakturaen måtte betales. Til dette svarte regnskapsfører «Yes you have to pay. It is «forskuddsskatt»». I saken fulgte det av oppdragsavtalen og vedlegg at regnskapsfører kun hadde påtatt seg regnskapsføreroppdrag og konsulentbistand, mens remittering falt uttrykkelig utenfor. Retten konkluderte først med at det etter partenes avtale falt utenfor regnskapsførers oppdrag å sjekke betalingsdetaljene på fakturaen, og at regnskapsfører heller ikke hadde påtatt seg konsulentoppdrag med slikt innhold. Derneft var spørsmålet om omsorgsplikten tilsa at regnskapsfører likevel burde reagert på uregelmessighetene. Etter en konkret helhetsvurdering

kom retten til at omsorgsplikten ikke gikk så langt, idet svakhetene i betalingsrutinene var kundens eget ansvar. Etter vårt skjønn er dommen riktig. Imidlertid kunne resultatet fort blitt et annet dersom det var uklarthet knyttet til innholdet i regnskapsførers oppdrag.

Hva bør avtales om oppdragets rammer i oppdragsavtalen?

Etter GRFS punkt 5.2 skal regnskapsfører (bl.a.) vurdere de av oppdragsgivers interne rutiner som er vesentlige for forsvarlig oppdragsutførelse i samsvar med oppdragsavtalen og krav gitt i eller i medhold av lov. Vurderingen skal dokumenteres som en del av oppdragsdokumentasjonen. Her kan det oppstå uenighet om noen av kundens interne rutiner var «vesentlige for forsvarlig oppdragsutførelse». Det er derfor svært viktig å avklare skriftlig i avtalen med kunden:

- hva regnskapsfører konkret skal gjøre og ha ansvar for, både med hensyn til tjenestenes art og omfang
- den praktiske oppgavefordelingen mellom regnskapsfører og kunde (herunder særlig om frister)
- om det er noen av kundens «interne rutiner» som ikke omfattes av oppdraget

Noen ganger vil det også være hensiktsmessig å angi eksplisitt hva regnskapsfører ikke skal gjøre eller ha ansvar for².

Vi presiserer imidlertid at å begrense oppdraget i oppdragsavtalen ikke alltid vil beskytte regnskapsfører mot erstatningsansvar knyttet til forhold som faller utenfor oppdragsavtalens ordlyd. Domstolene vil ofte legge til grunn at rammene for oppdraget må forstås slik at formålet med oppdraget realiseres. Dersom klienten for eksempel kommuniserer et behov for bistand med en skattemotivert transaksjon, kan regnskapsfører i utgangspunktet godt begrense sitt oppdrag til bistand med selskapsrettslig dokumentasjon. Men en aktsom regnskapsfører bør da sørge for å dokumentere at kunden er innforstått med begrensningene i oppdraget. Regnskapsfører bør i slike tilfeller også avklare om de skatterettslige sider ved

Kåre Idar Moljord

Jan Olav Aabo

Begge arbeider hovedsakelig med rådgivning og prosedyre innen forsikrings- og erstatningsrett knyttet til profesjonsansvar bl.a. for regnskapsførere og revisorer. Kåre I. Moljord er partner og Jan Olav er senioradvokat i avdelingen for prosedyre og tvisteløsning i advokatfirmaet Arntzen de Besche.

transaksjonen skal håndteres av kunden selv eller av andre rådgivere, jf. det som fremgår ovenfor om omsorgsansvar.

Risk management i praksis – aktiv bruk av standard mal for oppdragsavtale med vedlegg

Hvordan ivaretar man så disse kravene og sørger for god risk management i praksis? Mange regnskapsførere benytter Regnskap Norges Oppdragsavtale for regnskapsoppdrag med vedlegg (sist oppdatert oktober 2017). Vedlegget «Oppdragsspesifikasjon» inneholder en rekke avkrysningsmuligheter. Vedlegget gir et godt utgangspunkt for å tydeliggjøre rammene for regnskapsførers oppdrag og den praktiske ansvarsfordelingen mellom regnskapsfører og kunde skriftlig. Det er imidlertid ikke mulig å dekke alle potensielle rådgivningsoppdrag i et slikt standard vedlegg. Det er derfor ofte nødvendig med skreddersøm for en rekke typer rådgivningsoppdrag, enten i vedlegget «Oppdragsspesifikasjon» eller i vedlegget «Endringsoversikt».

Husk å påse at den som signerer oppdragsavtalen har fullmakt til det og at andre som indirekte berøres av oppdraget også tiltrer avtalen.

Når kunden er en juridisk person, er det viktig å påse at den som signerer på vegne av kunden har fullmakt til å binde kunden. Det vil normalt være innenfor daglig leders fullmakt å inngå avtaler med leverandører, herunder regnskaps-

fører. Den/de fysiske personene som i henhold til foretaksregisteret er blitt tildelt signaturrett eller prokura vil også være legitimert til å binde selskapet.

Ansvarsbegrensningene og oppgavefordelingen mellom kunde og regnskapsfører i vedlegget «Standard leveransevilkår for regnskapsoppdrag» kan i utgangspunktet kun gjøres gjeldende overfor den som er part i oppdragsavtalen med regnskapsfører, dvs. kunden. Dersom det reelt sett ytes rådgivningstjenester også til kundens nærstående (for eksempel hovedaksjonær), er det derfor viktig å sørge for at slike nærstående gjøres til part i oppdragsavtalen. Dette gjelder særlig ved egenkapitaltransaksjoner og fusjon/fisjon, hvor det er mer sannsynlig at aksjonærene vil lide tap enn at selskapet vil det.

I en ikke rettskraftig dom mot et revisjonsselskap som gjaldt skatterådgivning i forbindelse med et generasjonsskifte i selskapet, uttalte tingretten at revisor ikke kunne gjøre gjeldende ansvarsbegrensningen i standardvilkårene overfor hovedaksjonærene, når disse ikke var part i revisors avtale med selskapet. Regnskapsfører må derfor sørge for å få signatur også fra nærstående og andre som blir indirekte berørt av regnskapsførers oppdrag. I praksis bør man utstede en (ny) oppdragsavtale til vedkommende, eller i det minste sørge for at vedkommende tiltrer vilkårene i oppdragsavtalen med selskapet ved en enkel påtegning om at oppdragsavtalen tiltres.

¹ Vi gjør for ordens skyld oppmerksom på at en kollega av oss representerer regnskapsfører i ankesaken som nå står for Borgarting lagmannsrett.

² Vi nevner for ordens skyld at avtale om ansvarsbegrensninger kan settes til side dersom regnskapsfører utviser grov uaktsomhet eller forsett.